

چالشهای حسابرسی ناشی از پذیرش مدل‌های زیان اعتباری مورد انتظار جانبداری مدیریت

محمد میکائیلی

نتایج اقتصادی را کمتر یا بیشتر برآورد کنند. مدیریت ممکن است فرایندهای گوناگونی برای تشخیص و تعدیل چنین جانبداری‌هایی داشته باشد که برخی به‌وسیله فرایند مدلسازی و برخی به‌وسیله فرایندهایی غیر از مدلسازی انجام می‌شوند. پوشش‌های مدیریت^۲ که به‌غیر از فرایندهای مدلسازی هستند، جانبداری را به‌این‌صورت تعدیل می‌کنند که وقتی منبع داده‌های تاریخی انتخاب‌شده شامل مجموع شرایط مطلوب اقتصادی باشد که احتمال تکرارشان وجود ندارد، ذخیره زیان اعتباری مورد انتظار را افزایش می‌دهند.

در بند ۲۱ استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰ (ISA 540) آمده: "حسابرس برای تشخیص وجود نشانه‌هایی از جانبداری احتمالی مدیریت، باید قضاوتها و تصمیمهای او درباره برآوردهای حسابداری را بررسی کند." همان‌طور که در بند الف ۹ استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰ درج شده، در حسابرسیهای بعدی، نشانه‌های جانبداری احتمالی مدیریت که در حسابرسی دوره‌های

درخصوص استفاده واحد تجاری از مدل زیان اعتباری مورد انتظار^۱ (ECL)، قضاوتها و تصمیمهای بسیاری ممکن است زیر تاثیر جانبداری سهوی یا عمدی مدیریت صورت پذیرند. برخی نشانه‌های جانبداری مدیریت عبارتند از: الف- تغییرهای غیرمنطقی در روش‌شناسی مدل، داده‌ها یا فرضها؛ و

ب- تصمیمهای مدیریت که بر جابه‌جایی برآورد زیان اعتباری درون برآورد دامنه‌ای حسابرسی، از یک سال به سال دیگر، اثر می‌گذارد؛ برای مثال از یک برآورد محافظه‌کارانه‌تر به یک برآورد کمتر محافظه‌کارانه، زمانی که این جابه‌جایی با دلیل کسب‌وکاری معقول پشتیبانی نمی‌شود.

جانبداری مدیریت ممکن است ناآگاهانه باشد. برای مثال، زمانی که یک فن مدلسازی یا منبع داده سوگیری نهفته‌ای دارد که در صورت لزوم باید تعدیل شود. برای مثال، پیش‌بینی‌های اقتصادی، بسته به زمانشان در چرخه اقتصادی، ممکن است

و مالی) ممکن است خطر جانبداری مدیریت را در برخی مواقع کاهش دهد. همچنین ممکن است حسابرسیان، به ویژه در زمان استقرار نظامها یا کنترل‌های جدید مرتبط با مدل زیان اعتباری مورد انتظار، درباره خطر جانبداری مدیریت با ارکان راهبری و سرپرستان مؤسسه‌های مالی بحث کنند.

حوزه‌هایی که باید در پروژه استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰ کاوش شوند

کارگروه پروژه استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰، به بررسی این موضوع خواهد پرداخت که استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰ ممکن است نقش تردید حرفه‌ای را هنگام بررسی قضاوتها و تصمیمها بهتر توصیف کند یا خیر. کارگروه یادشده همچنین بازخورد مرکز تجارت جهانی^۵ و نظرها را کارگروه تردید حرفه‌ای هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اطمینان‌بخشی در این خصوص را در نظر قرار خواهد داد.

کارگروه همچنین به بررسی این موضوع خواهد پرداخت که:

- در خصوص بررسیهای گذشته‌نگر نتایج برآوردهای حسابداری پیشین رهنمودهای بیشتری نیاز است یا خیر؛
- در خصوص بند ۱۸ استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰ مربوط به پیچیدگی برخی برآوردهای حسابداری رهنمودهای بیشتری نیاز است یا خیر؛ و
- در خصوص جنبه‌های خاصی از کاربرد تردید حرفه‌ای، مانند آزمون داده‌ها، به چالش کشیدن و مقایسه فرضها، و ملاحظه و برخورد مناسب با نبود شواهد مغایر یا متناقض، الزامها یا رهنمودهای بیشتری نیاز است یا خیر.

پانوشته‌ها:

- 1- Expected Credit Loss (ECL)
- 2- Management Overlayers
- ۳- استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۲۴۰، بند ۳۲
- 4- Skepticism
- 5- International Trade Center

منبع:

An Update on the Project and Initial Thinking on the Auditing Challenges Arising from the Adoption of Expected Credit Risk Models, IAASB, 2016

پیشین مشخص شده‌اند، بر برنامه‌ریزی و تشخیص خطر و ارزیابی فعالیت‌های حسابرس در دوره جاری اثر می‌گذارند.

استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۲۴۰ (ISA 240) شامل الزامها، کاربرد و سایر مطالب توضیحی در خصوص مسئولیت حسابرس در ارتباط با تقلب در حسابرسی صورتهای مالی است. طبق نظر کارگروه، حسابرس باید برآوردهای حسابداری را به منظور تشخیص جانبداری بررسی کرده و در صورت وجود جانبداری، به بررسی این موضوع بپردازد که شرایط منجر به جانبداری نشان‌دهنده خطر تحریف بااهمیت در نتیجه تقلب هستند یا خیر.^۳

شرایط دشوار بازار مالی ممکن است موجب افزایش انگیزه درگیر شدن مدیریت یا کارکنان در گزارشگری مالی متقلبانه شود: برای حفظ میزان پاداش کارکنان، پنهان کردن تقلب یا اشتباه مدیریت یا کارکنان، پیشگیری از نقض مقررات نهاد انتظام‌بخشی، محدودیتهای استقراض یا نقدینگی، یا پیشگیری از گزارشگری زیان. برای مثال، در شرایط اقتصادی مطلوب، ممکن است مدیریت برای ایجاد ذخیره مازاد انگیزه داشته باشد تا در دوره‌های اقتصادی سخت از آن استفاده کند.

در خصوص زیان اعتباری مورد انتظار، نمونه شرایط جانبداری عمدی یا سهوی مدیریت طبق نظر کارگروه به شرح زیر است:
الف- ندیده‌گرفتن کنترل‌های مربوط به داده‌ها، فرضها و فرایندها؛
ب- گزینش منابع داده به منظور ارائه جانبدارانه نتیجه زیان اعتباری مورد انتظار. داده‌های تاریخی ممکن است رویدادها یا سناریوهایی را که در پیش‌بینی‌ها باید به آنها اشاره شود، دربر نگیرند و این یعنی داده‌ها جانبدارانه است.

پ- انتخاب سناریوها و ربط‌دادن احتمالات (در زمانی که در چارچوب کاربردپذیر گزارشگری مالی الزام شده) به آن سناریوها که طبق چارچوب کاربردپذیر گزارشگری مالی نیستند.

ت- تغییر از منبع داده‌ها یا فرضها به منبع داده‌ها یا فرضهای دیگر.

ث- وقتی پوشش‌های مدیریت دارای بیش‌نمایی یا کم‌نمایی است.

طبق نظر کارگروه، ممکن است کنترلها و تدابیر راهبری وجود داشته باشد که امکان کاهش خطر جانبداری مدیریت را داشته باشد. برای مثال، سطوح مناسب چالش و تردید بین بخشهای گوناگون واحد تجاری (مانند واحدهای مدیریت خطر، استقراض